

Raportul comisiei din
Academia de Studii Economice, Bucuresti
privitor la probleme economice, financiare, sociale, de
mediu și de durabilitate ale
proiectului minier Rosia Montana

29 mai 2003

Responsabil comisie: Prof. dr. Paul Bran, Rector

Membrii comisiei:

Conf. dr. Felicia Alexandru

Prof.dr. Coralia Angelescu

Prof. dr. Florina Bran, Prodecan

Lect. Adrian Enciu

Prof. dr. Afrodita Iorgulescu

Prof. dr. Alexandru Isaic-Maniu

Prof. dr. Victor Manole

Prof. dr. Toader Moga, Prodecan

Prof. dr. Gabriel Popescu

Prof. dr. Ion Gh. Roșca, Prorector

Prof. dr. Radu Voicu, Decan

Cuprinsul

1. Date generale despre proiect	4
2. Probleme economice ale proiectului.....	6
2.1 Pierderi pentru Romania.....	6
2.1.1 Pierderi sociale.....	6
2.1.2 Pierderi culturale.....	8
2.1.3 Pierderi de mediu.....	8
2.1.4 Investitia directa straina.....	8
2.1.5 Taxe si subventii	9
2.1.6 Pierderi de imagine externa a Romaniei.....	9
2.2 Beneficii pentru Romania.....	10
2.2.1 Beneficii directe.....	10
2.2.2 Beneficii indirecte.....	11
3. Riscuri pentru Romania.....	13
3.1 Riscul financiar.....	14
3.1.1 Riscul incapacitatii de plata a RMGC.....	14
3.1.2 Riscul inchiderii inainte de termen a minei.....	14
3.1.3 Riscul unei speculatii bursiere.....	15
3.2 Riscul de mediu.....	15
3.2.1 Riscul poluarii panzei freatiche.....	15
3.2.2 Riscul ruperii barajului iazului de decantare.....	16

3.2.3 Riscul alunecarilor de teren.....	16
4. Dezvoltarea durabila.....	16
4.1 Analiza situatiei „fara proiect”.....	17
4.2 Perspectiva includerii zonei in patrimoniul UNESCO.....	18
5. Concluzii si recomandari.....	18
Bibliografie.....	19
Anexa (Probleme deschise).....	20
- Tabela 1	
- Tabela 2	
- Tabelele 3.1, 3.2, 3.3	

Comuna Rosia Montana (fostul Alburnus Major de pe vremea romanilor, 131 d.C.), este situata in judetul Alba, langa orasul Abrud , in Tara Motilor din Muntii Apuseni. Este o localitate miniera montana, cu aproximativ 4000 locuitori, asezata pe valea raului Rosia, afluent al Abrudului, intre masivele Cetate si Carnic de-o parte si Orlea si Jig, de alta parte. Are 42 case cu valoare de patrimoniu, numeroase biserici apartinand diferitelor culte si un muzeu al mineritului, in care se poate vizita o galerie miniera romana, sapata cu dalta si ciocanul, astazi electrificata. Numeroase noi vestigii romane si nu numai au fost recent descoperite. Exista 4 lacuri artificiale (tauri). Comuna Rosia Montana are 16 sate (Rosia Montana, Corna, ...), raspandite pe o suprafata de 42 kmp.

Comuna Rosia Montana , care face obiectul primei concesiuni a companiei Rosia Montana Gold Corporation S.A. (RMGC) (ca si comuna vecina Bucium, care face obiectul celei de a doua concesiuni) este sit arheologic protejat prin Legea 5/2000; in Anexa 3 se prezinta: centrul istoric, galeriile romane ale exploatarilor miniere aurifere, case din secolele al XVIII-lea si al XIX-lea (sat Rosia Montana, Comuna Rosia Montana), iar in Anexa 1 monumentele naturii: Piatra Despicata (Comuna Rosia Montana - 0,20 ha), Avenul din Hoanca Urzicarului PN (sat Vartop, Comuna Rosia Montana - 1,00 ha), Piatra Corbului (Comuna Rosia Montana – 5,00 ha), precum si Detunata Goala (Comuna Bucium – 24 ha), Detunata Flocoasa (Comuna Bucium – 5 ha), Poiana cu narcise de la Negrileasa (Comuna Bucium).

1. Date generale despre Proiect

Proiectul minier Rosia Montana (Proiectul) este propus de compania mixta Rosia Montana Gold Corporation S.A.. Conform documentului „Descrierea Proiectului” si a datelor furnizate pe site-ul companiei Rosia Montana Gold Corporation S.A. (www.rosiamontanagoldcorp.com), RMGC este o companie mixta formata din Gabriel Resources Ltd. (Canada) (80%) (www.gabrielresources.com), compania statului roman Minvest S.A. (19,3%) si alti actionari romani (0,7%).

Gabriel Resources Ltd. (GR) este o companie orientata spre „achizitia, explorarea si dezvoltarea proiectelor de metale pretioase”, infiintata de australianul de origine romana Vasile Frank Timis. GR are doua proiecte de minerit in Romania, Rosia Montana si Bucium, dar nu are experienta in minerit.

GR are o companie sora, European Goldfields Ltd., care este inregistrata la aceeasi adresa in Toronto si care este condusa tot de Timis. European Goldfields si Minvest au format compania mixta DEVA GOLD SA, care a concesionat in Certej-Sacaramb , Bolcana si Zlatna-Hanes (vezi www.egoldfields.com). Aria suprafetelor concesionate de RMGC si DEVA GOLD este de aproximativ 500 Kmp.

In 1995, GR a raspuns cu o propunere scrisa la apelul deschis de cautare de participanti la proiectul Rosia Montana facut de Regia Autonoma a Cuprului Deva, titulara proiectului Rosia Montana; ulterior Regia s-a reorganizat sub numele de Minvest S.A.; propunerea a fost acceptata. Licenta de concesionare de exploatare pentru Rosia Montana a fost data de Guvern in 1999 pentru Minvest ca titular si RMGC ca afiliat . In octombrie 2000 s-a produs transferul de licenta, RMGC devenind titular si Minvest afiliat. **Deci, RMGC a obtinut licenta de exploatare fara licitatie publica, deci fara concurs.**

Proiectul (prezentat in mai multe versiuni) prevede acum urmatoarele:

1. Obținerea a 300 tone aur și 1600 tone argint, din procesarea a **13 milioane tone minereu pe an**, timp de 16,2 ani, minereu obținut din exploatarea în cariere deschise a patru masive (Cetate, Carnic, Orlea, Jig-Vladoaia). Proiectul prevede exploatarea în primii 10 ani în cariere la Cetate și Carnic, în următorii 6 ani la Orlea și Jig. Minereul din zona are o concentrație medie de 1.56 grame aur/tona și de 7.8 grame argint/tona..
2. Stramutarea sau relocarea a circa 900 familii însumând circa 2000 persoane, din 740 locuințe și 138 apartamente; stramutarea a 8 biserici, 9 cimitire, școli, grădinite, dispensar medical. Declasificarea a noua case monumente istorice. Distrugerea muzeului mineritului, împreună cu galeria care se vizitează acum și crearea unui nou muzeu. Distrugerea a patru masive (Cetate, Carnic, Orlea, Jig) în urma escavarilor (se vor crea deci patru cratere). Distrugerea monumentelor naturale Piatra Corbului și Piatra Despăcată. Ocuparea a 1200 ha teren în satele Rosia Montana și Corna. Crearea unui iaz de decantare (în locul actualului sat Corna) ca depozit de turbureala de sterile de procesare, cu un baraj (din steril) înalt de 185 metri (cat un bloc cu 60 etaje) - la numai 2 km de Abrud.

Exploatarea în cariera deschisă a masivului Cetate a început în 1970, distrugându-se mai multe urme importante ale exploatarei vechi, romane; înălțimea masivului a scăzut în timp cu 120 metri, **exploatarea actuală fiind de maximum 400.000 tone minereu pe an**, la care se folosesc camioane de 15 tone, reziduurile fiind depozitate într-un mic iaz din Valea Salistei. În documentul Descrierea Proiectului, la pagina 9, Figura 2.3, se menționează că la Rosia Montana există carierele deschise ale Minvest-ului la Cetate și Carnic. Dar, la Ministerul Apelor și Protecției Mediului ni s-a spus că nu există cariera la Carnic. **Deci, ce încredere se poate avea în datele despre acest Proiect ?**

Proiectul a fost revizuit de mai multe ori, ca timp și ca valori, pentru a răspunde comentariilor unor analiști. În Noiembrie 2001, consultantul australian MINPROC a elaborat documentul intitulat "Studiul Final de Fezabilitate", în care producția anuală de minereu era de **20 milioane tone** anual și viața minei era de **11 ani**. A urmat Studiul de optimizare făcut de SNC Lavalin, care prevede o producție anuală de **13 milioane tone pe 16 ani**. În septembrie 2002 a fost elaborat documentul intitulat "Descrierea Proiectului". Investiția inițială (costurile de capital pentru producția de 13 mil. tone de minereu anual) a fost prevăzută la 253 milioane USD (Gabriel's 2001 Annual Report, pag. 6). În decembrie 2002 D. Chambers face comentarii tehnice asupra celor două documente, "Studiul Final de Fezabilitate" și "Descrierea Proiectului", semnaland modificarea mai multor aspecte cheie ale Proiectului propus: durata Proiectului a fost ridicată de la 11 la 16 ani, în timp ce producția anuală a scăzut de la 20 la 13 milioane de tone minereu pe an (producția actuală este de 400.000 tone); mărimea basculantelor pentru încărcarea minereului și a rocii sterile a scăzut de la 230 tone la 150 tone (cele utilizate acum sunt de 15 tone) etc. Imediat după publicarea comentariilor tehnice pe marginea Proiectului, GR a recunoscut că atât cheltuielile de investiție, cât și costurile de operare au fost subestimate și a emis noi estimări financiare. La 27 februarie 2003, Dow Jones Newswire scria: „cheltuielile de investiție estimate pentru Proiect se ridică la 437 de milioane de dolari, cu 184 de milioane de dolari (70%) mai mult. Sunt menționate, în Studiul de Fezabilitate, mai multe domenii de creștere, printre care cele legate de costurile de administrare a deșeurilor, de accelerare a strămutării populației și de extinderea ariei de exploatare. Se așteaptă ca și costurile de operare să crească, în special cele

la electricitate. **Deci, Proiectul a fost revizuit de mai multe ori, pentru a putea fi acceptat de autoritatile romanesti; deci, Proiectul a fost slab, dovedind lipsa de experienta in domeniu. Nu ne putem astepta ca executia sa mearga mai bine. Ca orice proiect slab, el trebuie respins de autoritati.**

Proiectul, inceput in 1997, prevede acum ca, **daca se obtine si acordul final, de mediu**, faza de constructie, de 2 ani, sa inceapa in 2004, nu in 2003, cum era in “Descrierea Proiectului”, dupa care exploatarea propriu-zisa va fi de 16 ani (16,2 ani), urmata de perioada de inchidere a minei de mai multi ani (fara precizari). Investitia initiala a crescut de la 253 la 437 mil. USD. Pe durata de 16 ani a minei vor fi create aproximativ 500 locuri de munca in minerit (initial mult mai multe) (dupa parerea unor analisti avizati doar 250-300) si un numar de 2000 (initial 3000) - si asa prea mare- de locuri de munca aditionale, indirecte (in serviciile auxiliare mineritului: transport, restaurante, statii de benzina etc.) . **Deci, in aceasta perioada, de pre-constructie, de obtinere de avize de la autoritati, au fost subestimate costuri si a fost supraestimat numarul locurilor de munca.**

Depozitul de la Rosia Montana are o concentratie slaba de aur si argint. Conform geologilor, **un depozit de aur cu un continut de sub 2 gr/tona nu merita sa fie exploatat, deoarece mina va fi sensibila la fluctuatiile pietei si deci exista riscul major ca mina sa fie inchisa temporar, sau prematur permanent, datorita unei scaderi a pretului aurului.** De aceea , pentru a face Proiectul sau rentabil, RMGC a propus un nivel al productiei imens, de 13 milioane tone pe an (acum este de 400.000 tone), lucru care practic nu este fezabil in Romania, cu atat mai putin intr-o zona populata ca Rosia Montana. Un calcul simplu arata ca chiar daca RMGC lucreaza in fiecare zi a anului, 8 ore pe zi, va avea de incarcat –transportat-descarcat 30 autobasculante grele (150 tone) pe ora (in Descrierea Proiectului este prevazuta achizitia a 14 autobasculante de 150 tone). Pe langa faptul ca ar fi “iadul pe pamant”, este practic imposibil de controlat asa un trafic greu. Astfel, tinta nivelului de productie este total nerealista (tehnice nefezabila). Dar, daca nivelul productiei este micorat, ca sa devina tehnic fezabil, atunci Proiectul devine nefezabil financiar. **Concluzia, Proiectul este nefezabil, atat tehnic, cat si financiar.**

2. Probleme economice ale Proiectului

In acest capitol prezentam o analiza economico-financiara a Proiectului din punctul de vedere al pierderilor si al castigurilor (beneficiilor) pentru Romania.

2.1 Pierderi pentru Romania

2.1.1 Pierderi sociale

Proiectul este localizat intr-o zona populata, cu importanta istorica si culturala pentru Romania. Deci nu poate fi comparat cu majoritatea proiectelor similare din lume, care sunt localizate in zone aride, nelocuite.

Proiectul prevede stramutarea sau relocarea a 900 familii de **proprietari** din Rosia Montana si din satul Corna, adica a aproximativ 2000 oameni (din 4000). Pierderea sociala cea mai importanta este distrugerea coeziunii comunitatii locale. Faptul ca unii trebuie sa plece, iar altii raman, iar din cei care trebuie sa plece unii au rezistat ispitei banilor, altii nu au rezistat, a impartit comuna in doua tabere. “Dezbina si stapaneste “, o veche metoda de pe vremea romanilor- culmea ironiei-, este folosita cu succes pentru avansarea Proiectului.

Solidaritatea, liniștea din comunitate au disparut, poate pentru totdeauna. Există o mare tensiune în localitate, între oameni, de 7 ani deja.

În România nu există legislație explicită pentru stramutarea involuntară a populației. Dar există politicile (recomandarile) Grupului Bancii Mondiale, care sunt mai favorabile decât legile românești. Diferența principală este că legile din România sunt „orientate – spre-bunuri”, adică se compensează bunurile pierdute, pe când recomandările Grupului Bancii Mondiale (Divizia IFC) sunt „orientate-spre-mijloacele de existență”, adică oamenii stramutați trebuie repuși în condițiile de a avea mijloace de existență, nici mai rele-nici mai bune, după stramutare. Problema este că IFC a renunțat în 2002 la negocierile de finanțare a Proiectului, și deci nu mai există siguranța că cei stramutați de RMGC vor mai fi protejați. Fără a avea toate aprobările pentru Proiect, RMGC a trecut deja din 2002 la punerea în aplicare a planului de stramutare a populației; s-au dat bani pentru locuința și atât. Există deja, după știința noastră, probleme sociale grave pentru câțiva care au acceptat banii. Populația este amenințată cu exproprierea pentru utilitate publică; astfel, unii acceptă bani ca să se mute, de frică că altfel vor fi mutați forțat și nu vor mai primi nimic.

Comunitatea a avut deja mult de suferit din cauza acestui Proiect. Acest Proiect contribuie la depopularea munților Apuseni, și așa o zonă depopulată (a se vedea programul CEFIDEC la Comisia Națională a României pentru UNESCO).

Costurile sociale pe termen lung vor fi substanțiale. O estimare a pierderilor de venituri este prezentă în **Tabela 1**, care arată că pierderea veniturilor din salarii pentru populația direct afectată de Proiect va fi de aproximativ 10 mil. USD pe an, adică 80 % din beneficiile generate de Proiect în timpul vieții minei. Această analiză nu ia în considerare contribuțiile sociale datorate din venit.

Crearea de noi locuri de muncă de către RMGC în timpul construcției minei, a săpăturilor arheologice și a operațiilor miniere va genera venituri din salarii de aproximativ 16,7 mil. USD între anii 2004 și 2020. În aceeași perioadă, pierderile de venituri pentru cei care lucrează în mod curent în agricultură, în silvicultură, în creșterea animalelor, în industria de prelucrare a lemnului și în servicii incompatibile cu mineritul pe scară largă vor totaliza 94,7 mil. USD.

După închiderea minei, când resursele minerale vor fi dispărut, pierderea veniturilor potențiale din activitățile tradiționale – care nu vor mai putea fi făcute în zonă – trebuie numărate drept pierderi sociale continue pentru România. Pe o perioadă de 50 ani, pierderile totale nete sunt estimate la 300 mil. USD.

Costurile sociale indirecte, ca de exemplu pierderea valorilor tradiționale ale comunității, sunt imposibil de determinat, dar ar trebui să aibă o valoare ridicată într-o țară care respectă valorile tradiționale.

Este imposibil de evaluat costul real social al Proiectului; oricum, el depășește cu mult evaluările RMGC.

2.1.2 Pierderi culturale

In concordanta cu “Charta de la Venetia- Charta Internationala pentru Conservarea si Restaurarea Monumentelor si Siturilor- adoptata de ICOMOS in 1965”, notiunea de monument istoric nu cuprinde doar opera arhitectonica singulara, ci si ansamblul arhitectonic urban sau rural care poarta marturia unei civilizatii particulare, unei evolutii distincte, sau unui eveniment istoric. Nu se refera doar la opere mari de creatie, ci si la opere mai modeste, care in decursul timpului au capatat o semnificatie culturala. Este cazul monumentelor de la Rosia Montana si Abrud.

Pierderea patrimoniului arheologic si natural unic, care nu se va putea inlocui vreodata, trebuie masurata ca un cost pentru Romania. Costul economic al acestui patrimoniu depinde de interesul tarii in pastrarea si valorificarea lui culturala.

2.1.3 Pierderile de mediu

In mineritul aurifer, resursele naturale (Pamantul, Minereul, Padurile, Aerul, Apa) sunt intrari in system, iar iesirile sunt : Sterilul, Aurul, Eroziunea solului, Emisiile in aer, Poluarea apei. Folosirea si distrugerea resurselor naturale, cat si efectele distrugerii asupra mediului trebuie sa fie cuantificate in costuri pentru economia nationala.

Evaluarea acestor costuri trebuie sa ia in considerare :

- pierderea (temporara sau permanenta) a resurselor disponibile pentru alte utilizari
- costul remedierii distrugerilor mediului, inclusiv reabilitarea carierelor, curatarea raurilor poluate de drenarea apelor acide, etc.

Guvernul are datoria sa cantareasca cu grija costurile pierderilor de resurse naturale disponibile, inclusiv ale aurului, fata de interesul privat al RMGC . Guvernul ar trebui de asemenea sa considere pierderea pamantului productiv si a apei, care ar fi putut fi folosite in alte activitati alternative si durabile.

Costurile de remediere a distrugerilor mediului sunt uriase. Oameni de stiinta din Organizatia Cercetarii Stiintifice a Commonwealth-ului (the Commonwealth Scientific Research Organization) din Australia au estimat costul remedierii siturilor abandonate care produc ape acide la 100.000 USD / ha.

Raportul dintre terenul folosit direct de catre compania miniera si aria totala afectata este 1:5. In cazul Rosiei Montane, mina va ocupa o suprafata de 1 200 ha, dar aria afectata totala va fi de 5 ori mai mare, deci de 6 000 ha. **Daca ne bazam pe costul estimat de cercetatorii Australieni, de 100 000 USD/ha, obtinem un cost total de mediu pentru Rosia Montana de 600 mil. USD.**

Acest cost poate fi si mai mare in cazul in care RMGC nu va folosi planuri de management adecvate. De exemplu, costul total pentru a curata mina de cupru montana (Rhone Poulenc) din California a fost estimat la 9 bilioane USD.

2.1.4 Investitia directa straina

RMGC sustine ca va fi cel mai mare investitor strain in Romania. Este total exagerat, daca se iau in considerare cheltuielile facute in afara Romaniei, reprezentand toate echipamentele, bunurile si serviciile importate.

Uzina de procesare, echipamentele de mediu (ca de exemplu statia de tratare a apei), cele 14 autobasculante de 150 tone si cea mai mare parte a costurilor de consultanta reprezinta

importuri pentru Romania si cheltuielile se fac in exterior, generand astfel locuri de munca si beneficii altor tari, nicidecum Romaniei.. Valoarea totala a acestor importuri este estimata la 300 mil.USD.

Mai mult, Minvest contribuie cu 18% la cheltuielile de capital (chiar daca aceste cheltuieli sunt intarziate, deoarece ele vor fi recuperate la inceperea exploatarei), ceea ce inseamna ca Minvest/statul roman contribuie de asemenea la cheltuielile de capital din afara Romaniei.

Contributia totala a Romaniei la cheltuielile externe este de aprox. 78 mil USD.

Investitia directa straina este calculata ca valoarea actuala a cheltuielilor de capital locale (134 mil USD) minus cheltuielile externe ale Minvest.

Investitia directa straina estimata este de 55 mil.USD, adica 12% din investitia de capital initiala de 437 mil.USD (vezi Tabela 2).

2.1. 5.Taxe si subventii

RMGC profita de pe urma faptului ca zona a fost declarata defavorizata, pentru ca astfel compania este scutita de la plata taxelor pe profit. Fiind un investitor mare, este scutita si de plata taxelor vamale.. Pe intreg parcursul exploatarei, bugetul de stat va primi in total aproximativ 160 de milioane de dolari, reprezentand beneficiile directe cumulate din redeventa de 2% si din profiturile Minvest (vezi **Tabelele 3.1, 3.2, 3.3**).

Închiderea minelor si reabilitarea mediului reprezinta cheltuieli imense, care in general sunt suportate de guvernele nationale, pentru ca nici o companie miniera nu poate acoperi asemenea cheltuieli. Anul acesta, guvernul roman va finanta inchiderea actualei mine de stat relativ mici de la Roșia Montana cu ajutorul resurselor de stat. În mai puțin de 20 de ani de azi înainte, guvernul roman va trebui să plătească nota de plată pentru închiderea minei RMGC și aceasta va fi imensă.

Guvernul roman subvenționează în prezent mina de stat existentă la Roșia Montana. RMGC califica suprimarea acestor subvenții drept o consecinta a proiectului. Este o deturnare absolută, pentru ca închiderea minei de la Roșia Montana a fost programată cu mult timp în urmă de guvernul roman , în cadrul unui program mai amplu vizând închiderea minelor de stat, program cofinanțat de guvern și de Banca Mondială. **Închiderea minelor de stat este o parte dintr-o strategie pe termen lung de eliminare a “găurilor negre” ale economiei românești, și nu o consecință a investițiilor RMGC.**

Întrebările sunt « cine subvenționează pe cine și cu cât ? » și « cine primește subvențiile ? ». **La o analiză completă a beneficiilor de pe urma taxelor și subvențiilor pe termen lung se poate constata că guvernul roman va sfârși prin a subvenționa RMGC cu sume care ar putea fi injectate în economia locală, pentru sprijinirea dezvoltării infrastructurii și a unor activități economice de durată (care în schimb ar aduce impozite pentru bugetul de stat).**

2.1.6 Pierderi de imagine externa a Romaniei

Imaginea internationala a Romaniei a fost serios afectata de accidentul de la Baia Mare.

Uniunea Europeana (UE) pune conditii speciale legate de respectarea stricta a acquis-ului comunitar de mediu tarilor candidate, intre care se numara si Romania.

Ca o consecinta directa a accidentului de la Baia Mare, UE a amendat directiva Seveso, care reglementeaza stocarea reziduurilor toxice. Acelasi accident de la Baia Mare este cauza pentru care UE pregateste reglementari privind sterilul minier. Aceste reglementari vor fi

complementare directivelor existente relative la deseuri (directiva Landfill, directiva IPPC si White Paper on Environmental Liability). Directia Generala de Mediu a UE lanseaza un Proiect dedicat impactului asupra mediului al deseurilor miniere toxice in tarile candidate.

Parlamentul UE a programat o vizita la Rosia Montana in luna Octombrie, exact cu o luna inainte de programatele negocieri ale Memorandum-ului Financiar intre Romania si Comisia UE.

Romania a primit cateva avertizari din partea Comisiei Europene, cu privire la Proiectul Rosia Montana, incluzand necesitatea de a lua o decizie care sa se bazeze pe principii dezvoltarii durabile. Ignorarea acestor avertismente va costa imaginea Romaniei si cu siguranta va afecta negativ negocierile de aderare.

2.2 Beneficii pentru Romania

2.2.1 Beneficii directe

A fost elaborata o estimare a beneficiilor economice directe pentru Romania (**Tabelele 3.1, 3.2, 3.3**), bazata pe ultimele informatii disponibile de la RMGC, publicate in febr. 2003, dupa realizarea studiului de pre-fezabilitate (Project Basic Engineering Study - BES).

Comarate cu studiile precedente¹, rezultatele BES arata ca performanta economica a companiei este serios afectata de cresterile majore ale costurilor de capital si de operare, precum si de intarzierile in planul de productie.

Costurile de capital initiale erau estimate la 253 milioane USD, ajungand in prezent la 437 mil.USD, in timp ce constructia Proiectului a fost amanata cu 1,5 ani, de la inceputul lui 2003, la mijlocul lui 2004. La un pret al aurului de 300 USD/uncie si considerand o scadere de 5%, valoarea neta actuala a Proiectului a scazut de la 646 mil.USD la 272 mil.USD, in timp ce Rata interna de rentabilitate a scazut de la 35,8% la 14,8%.

Toate acestea arata ca valoarea Proiectului a fost reduca cu aproximativ 60% fata de estimarile initiale optimiste. Beneficiile directe potentiale pentru Romania sunt de asemenea afectate in mod inevitabil de aceasta scadere majora a performantei Proiectului. Guvernul roman participa la Proiect cu 18%, prin Minvest. Minvest nu are resurse financiare si de aceea nu participa financiar la costurile de investitii. Totusi, Minvest, ca actionar, va trebui sa plateasca partea sa de 18% din cheltuielile de capital initiale, inainte de a obtine profit. Simplul fapt ca valoarea capitalului a sarit cu 184 mil.USD determina un efort additional pentru Minvest de 33 mil.USD. Mai mult, perioada de recuperare a investitiei este acum de 3,7 ani, ceea ce inseamna ca Minvest nu va avea profit inainte de sfarsitul celui de-al patrulea an de exploatare. Astfel, pana la sfarsitul anului 2009, adica 6 ani de acum inainte, Minvest nu va avea resurse financiare suplimentare obtinute din Proiect.

De asemenea, din cauza scaderii performantei Proiectului, analistii bursieri, care au urmarit indeaproape evolutia Proiectului (Merryl Lynch, HSBC) au recomandat investitorilor sa-si reduca stocurile, adica sa-si vanda actiunile. Aceste avertismente, cuplate cu valul de demisia in randul conducerii, au cauzat o prabusire a valorii actiunilor Gabriel Resources de la 6 dolari canadieni in iulie anul trecut, la 2 CAD luna trecuta. Mai mult, initiatorul Proiectului si unul dintre principalii actionari, Frank Timis si-a dat recent demisia din companie. Semnalul, care este foarte clar pentru actionarii lui Gabriel – vindeti actiunile – ar trebui sa fie clar si pentru celalalt partener in Proiect, Minvest/statul roman.

¹ Studiul de fezabilitate realizat de MINPROC (20 milioane tone previzionate) si Studiul de optimizare realizat de SNC LAVALIN (13 milioane tone previzionate)

Beneficiile directe estimate pentru Romania pe durata totala a Proiectului (16,2 ani) sunt prezentate in **Tabelele 3.1, 3.2, 3.3.**, in functie de evolutia pretului aurului ; aceste beneficii sunt estimate dupa cum urmeaza :

Pretul Aurului	Beneficiul pentru Romania
USD 275/uncie	170 mil. USD
USD 300/uncie	200 mil. USD
USD 350/uncie	263 mil. USD

La un pret mediu al aurului de 300 USD/uncie, beneficiile anuale pentru Romania vor fi mai mici de 13 mil. USD.

Este foarte probabil ca valoarea costurilor de capital sa creasca din nou, dupa ce vor fi incheiate Raportul de evaluare a impactului de mediu si Studiul de fezabilitate detaliat, inregistrandu-se astfel o noua scadere a performantei Proiectului si implicit a beneficiilor.

2.2.2 Beneficii indirecte

a) Revitalizarea zonei ?

Conform RMGC, propunerea de Proiect este menită “să redea vitalitatea regiunii printr-o dezvoltare economică la nivel local, regional și național prin crearea de locuri de muncă și de venituri pentru sectorul privat și guvern”.

România a moștenit de la regimul comunist un număr impresionant de centre de dezvoltare mono-industrială, inclusiv centre miniere. Dezvoltarea unei regiuni bazată doar pe o singură activitate economică principală s-a dovedit, în general, o greșeală. În România sunt suficiente exemple care să demonstreze acest lucru.

Cu toate acestea, sunt unele cazuri în care principala activitate economică poate genera beneficii indirecte pentru economia locală. Acest lucru depinde în primul rând de gradul în care principala activitate economică se bazează pe activitățile de tip amonte-aval la nivel local. Aceste beneficii sunt măsurate în funcție de numărul de resurse /materie primă (inputs) utilizate în principalul centru de activitate și de numărul de produse /produse finite (outputs) care ies din principalul centru de activitate și sunt, la un anumit moment, procesate de serviciile locale sau de activitățile industriale satelit.

- Proiectul minier nu folosește resurse procesate local. Principala materie primă în activitatea minei este minereul, care este direct procesat de companie, cu propriile echipamente de import. Unele produse chimice ar putea fi achiziționate din România, dar acest lucru nu va avea mai mult ca sigur un impact semnificativ asupra industriei chimice locale.

- Produsul final al Proiectului este aurul. În România însă nu există o piață de desfacere a aurului și nu există o industrie de procesare a aurului. BNR a anunțat oficial că rezervele naționale de aur sunt suficiente. Piețele de desfacere ale RMGC sunt deci în străinătate și compania va exporta întreaga sa producție.

Proiectul Rosia Montana este un caz tipic de activitate principală care nu se bazează pe resurse procesate local și nu generează nici o activitate economică corelată. Din punct

de vedere economic așadar, pretenția RMGC ca Proiectul va avea un impact pozitiv asupra economiei locale și naționale este nerealistă.

Mai mult decât atât, existența unei activități miniere de asemenea proporții îi descurajează pe alți potențiali oameni de afaceri să investească în regiune. Pe lângă minerit, regiunea are un potențial semnificativ și imediat pentru o dezvoltare bazată pe turism (agroturism și turism cultural), precum și pentru activități economice bazate pe creșterea animalelor etc.

Aceste activități alternative nu pot fi dezvoltate într-o zonă în care mediul înconjurător /apă, sol, aer/ va fi afectat în mod considerabil de activitatea de tip minier. Mina, în special din cauza că este la suprafață, exclude dezvoltarea potențială a unor activități diversificate și de durată, care ar putea oferi locuri de muncă și venituri populației.

Oricât de sigure ar fi măsurile de protecție a mediului pe care le va aplica RMGC, nici un investitor și nici un turist nu-și va asuma riscul să vină în apropierea unei mine de aur care utilizează cantități așa de mari de cianuri. A ignora acest aspect ar însemna o totală neînțelegere a psihologiei investitorilor și a turiștilor.

Ce se va întâmpla după închiderea proiectatei mine ? Somaj total, într-o zonă distrusă pentru sute de ani, într-o comunitate distrusă.

Nu numai că RMGC nu va aduce nici un beneficiu regiunii, dar va condamna o întreagă zonă la sărăcire și aceasta pe termen lung.

b) Ocuparea forței de muncă ?

RMGC a anunțat că « va crea un număr semnificativ de locuri de muncă, temporare și permanente ». Conform Studiului de fezabilitate al RMGC, numărul total de angajați va fi de 500 în momentele de exploatare maximă.

Tehnicile moderne de exploatare a aurului, bazată pe cianuri, necesită un număr mic de angajați. Acesta este un lucru bine cunoscut în industria specifică. Este posibil ca nivelul de ocupare a forței de muncă să nu depășească 300 de angajați.

Dacă acest Proiect este similar altor proiecte gestionate de companii străine, atunci multe din slujbele bine plătite vor fi oferite strainilor. Dacă se va pune problema scaderilor costurilor, varianta scaderii numărului de angajați se ia prima în calcul. Așadar o scădere a numărului locurilor de muncă pe termen lung este de așteptat, și scăderea va fi aproape cert în rândul localnicilor angajați.

Problema locurilor de muncă este critică în zonă. Programata închidere a minei de stat existente la Roșia Montană va afecta 800 (775) de muncitori. Mai mult, închiderea minei de cupru de la Roșia Poieni /pentru a se face loc RMGC/ va afecta alți 1.500 de muncitori.

Sarcina disponibilizării a 2.300 de muncitori și a compensării lor va reveni bugetului de stat al României. Angajarea a 300 de oameni nu va fi simțită și nu va soluționa problema locurilor de muncă, în condițiile în care 2.000 de oameni vor rămâne fără ocupație și venituri.

Distrușterea terenurilor agricole și a pădurilor, care oferă o sursă de venituri pentru populația locală, va genera și mai multă sărăcie. În perioada 1997-1999 a avut loc prima restructurare a

forței de muncă din minerit, în urma unui decret guvernamental . Cei care au beneficiat atunci de pachetul financiar oferit în compensație de guvern au devenit fermieri. Standardele lor de viață sunt relativ scăzute, dar au suficient teren, animale, resurse forestiere pentru a-si hrăni familiile și a-și asigura căldura în timpul iernii. Dacă ar fi strămutați și și-ar pierde terenurile, ar muri de foame. Nu este greu de imaginat ce se va întâmpla cu majoritatea șomerilor care vor fi privați de aceste resurse. Sarcina de a oferi ajutoare sociale va reveni tot bugetului de stat al României, nu RMGC.

La o recentă întâlnire cu un grup de analiști financiari /Toronto, 26 februarie a.c./, conducerea administrativă a Gabriel Resources a recunoscut că va exista o problemă socială de soluționat în regiune. În replică la o întrebare a analistului Mark Smith de la First Associates, Robert Hickson, fost președinte și COO la Gabriel Resources, a declarat că « , în opinia RMGC, Banca Mondială va putea să ofere la nivel local o sumă de bani pentru a-i ajuta pe minerii disponibilizați ». Într-adevăr, RMGC se bazează pe alții să îi plătească polițele sociale și economice. Banca Mondială are un program social în desfășurare pentru a ajuta zonele miniere, dar acesta se bazează pe împrumuturi și datoria va trebui ulterior plătită, cu dobânzi incluse, de către guvern.

RMGC nu va soluționa problema locurilor de muncă. Dimpotrivă, va genera o rată a șomajului mare și o sărăcire considerabilă a populației. Bugetul de stat al României va trebui să acopere aceste pierderi.

Nu este nevoie să spunem ce se va întâmpla la închiderea minei, pentru că problema asigurării necesarului de trai al populației va apărea încă din primii ani de exploatare și se va înrăutăți cu timpul.

RMGC presupune că deschiderea minei va crea locuri de muncă indirecte. În descrierea Proiectului, RMGC a calculat între 5 și 7 , apoi între 3 și 5, locuri de muncă indirecte pentru un loc de muncă la mină. Această estimare este total nerealistă și nu poate fi susținută, având în vedere salariile minerilor.

De asemenea, diferențele majore de nivel de trai între majoritatea aflată în șomaj și puținii angajați ai RMGC va crea și mai multe tensiuni sociale și poate și o creștere a criminalității.

3. Riscurile pentru Romania

Pe baza datelor furnizate în ultimul raport al Gabriel Resources , viabilitatea financiară a Proiectului se situează cu mult sub standardele acceptabile pentru un proiect care include riscuri inerente, cum este mineritul aurifer.

În primele estimări ale Minproc, rentabilitatea Proiectului varia de la fezabil la marginal fezabil, în funcție de prețul aurului. Versiunea modificată indică faptul că Proiectul nu este atractiv pentru potențialii investitori și că acțiunile companiei au scăzut la mai puțin de 3 dolari, după ce GR a publicat documentul privind costurile estimate. În mod uimitor, prețul acțiunilor GR a scăzut chiar într-un moment în care prețul aurului a crescut (datorită recesiunii economiei SUA și perspectivei unui război în Golf, cele mai multe dintre companiile miniere au beneficiat de o creștere a acțiunilor).

Chiar GR a demonstrat că dacă Proiectul ar fi mai puțin nociv pentru mediul înconjurător și s-ar accelera procesul de strămutare, atunci costurile ar crește atât de mult încât Proiectul nu ar mai fi profitabil din punct de vedere financiar.

Brokerii și analiștii au avertizat în repetate rânduri că Proiectul reprezintă o investiție riscantă dacă nu obține acordurile de mediu necesare și nu finalizează procesul de strămutare. Eforturile GR de a prezenta o versiune revizuită a Proiectului, conform căreia procesul de strămutare ar fi finalizat și aprobarea de mediu ar fi obținută, nu au dus decât la scăderea rentabilității financiare a Proiectului.

În acest capitol vom analiza pe scurt riscuri majore ale acestui Proiect minier.

3.1 Riscul financiar

3.1.1 Riscul incapacității de plată al RMGC

Gabriel Resources, compania mama a RMGC, se confruntă cu serioase dificultăți financiare. Bugetul pentru anul 2003 este de 70 mil USD. În cadrul conferinței desfășurate pe 26 februarie a.c., GR a anunțat că a început anul cu numai jumătate din resursele banesti necesare, ceea ce înseamnă că are nevoie să atragă 35 - 40 mil USD pentru a acoperi cheltuielile anului 2003.

Mai mult, GR nu are fonduri pentru a începe faza de dezvoltare (de construcție) a Proiectului. Așa cum s-a menționat anterior, costurile de capital inițiale sunt de 437 mil. USD, cea mai mare parte din suma trebuind să fie obținută din împrumuturi comerciale. GR intenționează să obțină 300 mil USD din finanțare comercială. Pentru a avea acces la aceasta, contribuția GR la capital va trebui să fie crescută cu 100 mil.USD. Luând în considerare valoarea scăzută a Proiectului și rapoartele negative ale analiștilor, sunt mici șansele ca G.R. să fie capabilă să atragă aceste fonduri.

Guvernul român are datoria să verifice capacitatea financiară (bonitatea) a unui potențial investitor, mai ales când acesta vine cu un proiect minier cu riscuri foarte mari. În acest caz, RMGC nu are capacitate financiară.

3.1.2 Riscul închiderii înainte de termen a minei

În cazul în care RMGC reușește să înainteze cu Proiectul la faza de construcție și apoi de producție, există riscul mare ca să închidă operațiile după 6 ani. Într-adevăr, costurile operationale vor evolua de la 103 la 145 USD/uncie în timpul primilor 6 ani, ca apoi să crească în perioada anilor 7-16 la o medie de 196 USD/uncie. Va rezulta o descreștere a profitabilității minei și deci RMGC ar putea să decidă că exploatarea a devenit ne-economică.

Creșterea în costurile operationale va apărea de îndată ce compania va începe exploatarea resurselor cu un coeficient mic de aur, argint. Așa cum se vede în Tabela alăturată, creșterea în costurile de producție după anul 6 va cauza descreșterea profitului cu 47% , pentru un pret al aurului de 300USD/uncie (52% reducere de profit).

Costul de productie si Proiectiile profitului (anii 1-16)

Anul	1	2	3	4	5	6	7-16
Cost prod. (USD/ Uncie)	123	113	106	103	120	145	196
Aur 300 USD/ Uncie)				156 890	126 444	89 870	46 893
Profit Aur 275 USD/ Uncie				138 123	109 882	76 616	36 603

In cazul in care RMGC va inchide mina inainte de perioada programata, dupa ce va fi exploatat zonele cele mai bogate, valoarea depozitelor ramase va fi prea mica ca sa mai atraga posibili noi investitori.

3.1.3 Riscul unei speculatii bursiere

De ce dorește GR să continue un Proiect cu o rată de profit atât de scăzută? Unul din răspunsurile posibile este că în realitate GR «face săpături după bani », nu după aur, și că Proiectul nu reprezintă altceva decât o speculație bursieră, așa cum a fost proiectul Bre-X, în Indonezia.

3.2 Riscul de mediu

3.2.1 Riscul poluarii panzei freatice

Scurgerile de ape acide datorate mineritului de roca sunt apreciate ca fiind cele mai mari probleme ecologice asociate cu mineritul.

Daca haldele de steril vor deveni acide, atunci apa acida va produce contaminarea panzei freatice. Exista o incertitudine considerabila in a determina costurile pe termen lung ale tratarii apei acide, asa ca guvernul isi asuma un risc semnificativ in cazul in care aceste costuri sunt subestimate, el fiind nevoit sa acopere costurile crescute daca nu mai are cine sa-si asume responsabilitatea, cum este adesea cazul (cf. David Chambers).

3.2.2 Riscul ruperii barajului iazului de decantare

Acesta nu este cel mai sigur tip de baraj în sensul oferirii unei stabilități în timpul unor cutremure. (David Chambers)². În orice regiuni muntoase, există de obicei un potențial seismic semnificativ, iar iazurile de decantare, spre deosebire de rezervoarele de apă, trebuie să fie în așa fel construite încât să își poată menține “încarcatura” pentru totdeauna.

În condițiile creșterii terorismului internațional, un astfel de baraj poate deveni o tinta. Aceasta implică costuri și riscuri suplimentare.

Barajul este la aproximativ 2 km în amonte de orașul Abrud. O ruptură majoră sau catastrofa a barajului ar putea rezulta în pierderi semnificative de proprietăți și posibile vieți omenești. De exemplu, în 1998 barajul de sterile s-a rupt la mina Los Frailes, din Spania, răspândind 5 mil. mc de deseuri toxice în râul de lângă Parcul Național Donana. Inundațiile au afectat 5.000-7.000 ha de teren arabil și balta, omorând 26 tone de pește (cf. [4]).

3.2.3 Riscul alunecărilor de teren

Structura geologică de sub localitatea Rosia Montana este formată din roci care nu permit exploatarea la suprafață (rocile sunt constituite din marne, argile, gresii și gipsuri badenian care stau pe Wildflysch predominant argilo-grezos (campanian)); în urma excavarilor, apa de la ploi va pătrunde la nivele inferioare și terenul va aluneca.

4 Dezvoltarea durabilă

Potrivit definiției acceptate de specialiști, dezvoltarea durabilă este acel tip de dezvoltare a generațiilor actuale care nu compromite posibilitățile și resursele generațiilor viitoare.

„Criteriile de la Copenhaga” ale Uniunii Europene plasează promovarea dezvoltării durabile ca și criteriu de bază al acceptării de noi membri. Proiectul, prin dezvoltarea monoindustrială pe care o implică, va duce la degradarea culturală, economică și socială a zonei, precum și la izolarea ei. În numai 10 până la 16 ani, devastarea mediului înconjurător (apa, aer, sol) și crearea în zonă a unui anumit tip de infrastructură minieră, care nu mai poate fi folosită pentru alte activități, cum ar fi agricultura montană sau agro-turismul, vor distruge șansele Roșiei Montane pentru un viitor durabil.

Raportat la cei 2000 de ani de existență a localității, cei 16 ani de viață a minei (care vor distruge practic fizic zona) nu reprezintă nimic. Deci, timp de 2000 de ani zona a existat, s-a dezvoltat, s-a încărcat de istorie, este cunoscută în toată lumea, apare în toate cartile de geografie, și acum vine Proiectul RMGC (putea să fie proiectul altei companii) care vrea să spulbere totul, să nu lase nimic urmașilor, ca și când lumea se termină de aici în 20 de ani.

² Există trei mari tipuri de baraje: (1) În amonte – în cazul în care barajul este practic construit pe sterile, și depinde de stabilitatea acelor sterile; (2) În aval – când barajul este o falcă sprijinind sterilele, dar construit în sol; (3) Centrat – cel mai sigur design și care este construit foarte asemănător cu barajul din roca al unui rezervor cu material de suport atât în aval cât și în amonte.

Deci, Proiectul nu contribuie la bunăstarea economică și socială a comunității din Roșia Montană sau a regiunii, ci întârzie numai căutarea unor soluții economice cu adevărat durabile pentru zonă. **Proiectul este opus conceptului de dezvoltare durabilă, produce un dezastru durabil.**

4.1 Analiza situației « fara Proiect » (vezi Anexa)

În absența Proiectului, dacă actuala mină este închisă (sau funcționează pe un spațiu limitat, modernizată și ecologizată) și ca urmare a nefericitei reclame făcute localității Roșia Montană de dezbaterile pro și contra Proiectului, apreciem că zona se va dezvolta rapid. Sugerăm următoarele acțiuni de dezvoltare durabilă a zonei :

1. Așa cum antreprenorii căutătorilor de aur din America au făcut bani vânzând tarnacoape și lopeti minerilor, tot așa se pot face bani buni nu din exploatarea aurului, ci din serviciile auxiliare. Aurul are așa o atracție la oameni, încât adesea se pot obține mai mulți bani pe termen lung dintr-o mină închisă (sau încă nedeschisă), prin turism și hoteluri, decât dintr-o mină care funcționează. Astfel, se poate crea un **centru (turistic, comercial, cultural, istoric) cu tematica “AURUL”**, cuplat cu un **parc arheologic**, care să conserve și să studieze vestigiile romanilor din zona Roșia Montană și nu numai. Reamintim că galeria minieră romană din masivul Orlea (ca și monumentele naturale “Piatra Despăcată”, “Piatra Corbului” și “Detunată”) este de mult în circuitul turistic al zonei. Reamintim că în Roșia Montană (cel mai vechi sat minier, 131 e.n.) există 42 case cu valoare de patrimoniu (monumente istorice), iar în Abrud 4.
2. Se poate crea un circuit turistic al regiunii, cuplat cu un circuit turistic al României, care să lege localitățile cu vestigii romane. Corelat, propunem crearea Asociației pentru Arheologia Romană, care să pastreze, să dezvolte și să promoveze “România Romană”.
3. În lipsa exploatarea aurului, care poluează zona, se va putea dezvolta agroturismul, cultura plantelor medicinale și a ciupercilor, mica industrie de colectare și prelucrare a laptelui, industria textilă, industria lemnului, artizanatul, pescuitul în tauri. Există un surplus de producție animală în regiune, care poate genera dezvoltarea industriei aferente.
4. Se pot înființa magazine cu flori de mină și alte suveniruri legate de mineritul aurului și argintului. Se pot înființa crescătorii de cai, firme de închirieri biciclete, pentru deplasarea cu mijloace durabile a turistilor pe trasee montane.
5. Se poate reabilita mocanita de pe linia Turda-Abrud și folosi în scopuri turistice și de transport marfă.
6. Se impune și organizarea de cursuri și seminarii de instruire pentru localnicii care doresc să primească turiști, atragerea de fonduri (prin proiecte de dezvoltare comunitară) pentru aducerea la standarde competitive a locuințelor în care vor fi cazati turiștii și pentru modernizarea infrastructurii (de transport și utilități publice). Este necesară monitorizarea permanentă a activităților turistice, pentru o dezvoltare durabilă a acestora, pentru păstrarea autenticității zonei.
7. În zăcămintele mai vechi din epocă se aminteste de posibilitatea folosirii haldelor de steril în industria portelanului – de verificat.

4.2 Perspectiva includerii zonei in patrimoniul UNESCO

Pentru salvarea Rosiei Montane s-au pronunțat peste 1000 arheologi și istorici din țară și din lumea întreagă și ICOMOS a dat o rezoluție în acest sens în dec. 2002. Din discuțiile purtate cu colegii arheologi, a reieșit posibilitatea declarării zonei ca « **Peisaj cultural evolutiv** » și înscrierea ei ca atare în Patrimoniul UNESCO. Ne-am adresat în februarie 2003 Comisiei Naționale a României pentru UNESCO, solicitând demararea procedurilor pe lângă Comitetul Român al Patrimoniului Mondial de pe lângă UNESCO-Paris. Raspunsul a fost favorabil și urmează ca o echipă mixtă să redacteze propunerea.

5. Concluzii și recomandări

România este o țară săracă, în tranziție, cu un nivel ridicat de corupție. A face un proiect care exploatează resursa aur prin mutilarea munților, afectarea mediului, a comunității umane etc. pentru 18% din afacere, este pierderea cea mai vizibilă pentru România (desigur că problema rentabilității pentru România s-ar pune și în cazul unui procent mai mare, dar deocamdată analizăm acest Proiect).

Cu beneficiile aduse României prin acest Proiect nu vom fi mai bogați, dar generațiile următoare vor fi cu siguranță mai sărace, prin epuizarea resurselor, distrugerea reliefului și a mediului, distrugerea culturală și nu în ultimul rând prin distrugerea coeziunii comunității locale. În ultima instanță, ce trebuie trebuie să realizeze un astfel de proiect, o bunăstare generală, despre care nu poate fi vorba în acest caz. Beneficiile mici pentru România ale acestui Proiect palesc în fața pierderilor. Raportul costuri (pierderi)/ beneficii este foarte defavorabil pentru România.

Riscurile realizării acestui Proiect sunt majore.

Beneficiile substanțiale potențiale care ar putea deriva dintr-un proiect alternativ, cum ar fi unul bazat pe agricultură și dezvoltarea turistică sunt cele care ar trebui, cu adevărat, avute în vedere.

Guvernul și-a fixat obiective naționale pentru o dezvoltare echilibrată și de durată. Ministerul Dezvoltării și Prognozei a calificat Munții Apuseni drept o zonă cu un potențial turistic imens și a dezvoltat o strategie viabilă de reabilitare progresivă a centrelor miniere și de promovare a dezvoltării rurale și ecoturismului. Proiectul companiei RMGC vine într-o flagrantă contradicție cu obiectivele naționale și regionale stabilite de guvern.

Experiențele anterioare în dezvoltarea mono-industrială bazată pe minerit s-au dovedit dezastruoase pentru economie (exemplul Valea Jiului și al altor centre miniere). După 13 ani de tranziție, economia se luptă în continuare să reabiliteze zonele miniere prin introducerea unor activități economice diversificate și durabile. Acceptarea Proiectului companiei RMGC în această formă, nu ar însemna altceva decât o revenire la politica a lui Ceaușescu bazată pe mineritul mono-industrial, și chiar mai rău, pentru că acest Proiect reprezintă o investiție intensivă de capital (opusă unei investiții sociale intensive), ceea ce înseamnă că problemele legate de locuri de muncă și cele sociale vor deveni și mai acute.

Aurul poate sta foarte bine in pamant sa astepte vremuri mai bune, cand Romania isi va putea permite sa faca afaceri rentabile cu adevarat, cand dezvoltarea tehnicii va permite o exploatare nepoluanta si cand nivelul- mult scazut al coruptiei – va elimina suspiciunile legate de avizele date unui proiect sau altul.

Se impune ca Guvernul , prin Agentia Nationala pentru Resurse Minerale, sa stabileasca politici si criterii clare, care sa fie publice, dupa care sa se ghideze in aprobarea concesiunilor si a proiectelor de activitati miniere in general- si legate de metale pretioase in particular. Ne permitem sa recomandam reanalizarea tuturor concesiunilor si proiectelor privitoare la metale pretioase (vezi Anexa si [4]) din ultimii 14 ani.

Concluzia finala

Avand in vedere cele prezentate mai sus, cerem Parlamentului Romaniei sa opreasca acest Proiect, deoarece nu exista argumente privind eficienta economica, sociala, de mediu etc. pentru Romania.

Bibliografie

- [1] J. R. Kuipers, A Financial Evaluation of the Rosia Montana Project (ian. 2003)
- [2] D. M. Chambers, Comentarii tehnice asupra Studiului de Fezabilitate si asupra Proiectului Rosia Montana (dec.2002)
- [3] Descrierea Proiectului Rosia Montana (sep. 2002)
- [4] *** To Dig or Not to Dig ?, OECD Global Forum on International Investment (Conference on Foreign Direct Investment and the Environment) (feb. 2002)

www.gabrielresources.com
www.rosiamontanagoldcorp.com
www.egoldfields.com
www.rosiamontana.org

Anexa – Probleme deschise

1) In anul 1948, baiesii aurari din zona Rosia Montana isi pierd minele, steampurile si aurul. Dupa 1990, s-au retrocedat pamanturile, padurile, casele, la unele etnii aurul, dar baiesii nu au primit nici o despagubire.

Statul a concesionat terenul lui RMGC, când unii localnici au licențe din anii '20, valabile 99 de ani.

2) Legea privind Protectia Patrimoniului arheologic prevede, la Art. 19, alin. (1), urmatoarele:

„Dezvoltarea durabila a zonelor de interes arheologic prioritar este obiectiv de interes national; protejarea si punerea in valoare a patrimoniului arheologic din aceste zone este, in conditiile legii, cauza de utilitate publica”.

Mobilizarea a peste 1000 de arheologi si istorici din lumea intreaga pentru salvarea Rosiei Montane nu arata ca ea este de interes arheologic prioritar ?

3) Noua lege a Minelor, Legea Nr. 85 din 18 martie 2003, publicata in Monitorul Oficial Nr. 197 din 27 martie 2003, prevede, la Art. 11, alin. (1), urmatoarele:

“Efectuarea de activitati miniere pe terenurile pe care sunt amplasate monumente istorice, culturale, religioase, situri arheologice de interes deosebit, rezervatii naturale, zonele de protectie sanitara si perimetrele de protectie hidrogeologica ale surselor de alimentare cu apa, precum si instituirea dreptului de servitute pentru activitati miniere pe astfel de terenuri sunt strict interzise.”

A aparut prea tarziu aceasta lege pentru Rosia Montana ?

4) **Grupul Bancii Mondiale (IFC) are politici operationale (OP) sau directive operationale (OD) dupa care se ghideaza in finantarea proiectelor, puse pe site.** Astfel, mentionam printre altele existenta documentelor privitoare la evaluarea de mediu (OP 4.01), la habitatul natural (OP 4.04), la siguranta barajelor (OP 4.37), la managementul proprietatii culturale (OPN 11.03) si la stramutarea involuntara (fortata) (OD 4.30) . Astfel am aflat ca :

- **Evaluarea de mediu** a unui proiect tine cont de mediul natural (aer, apa, pamant), sanatatea si siguranta populatiei, aspectele sociale (stramutarea fortata, populatia locala si proprietatea culturala) si aspectele de mediu regionale si globale (schimbarea climatului, substantele care epuizeaza ozonul, poluarea apelor internationale si impacturile adverse asupra biodiversitatii); ea este integrata strans cu analizele economice, financiare, institutionale, sociale si tehnice ale proiectului propus. IFC clasifica proiectele propuse spre finantare in una din urmatoarele 4 categorii, functie de tip, locatie, senzitivitate (adica daca duce la pierderi ireversibile ale habitatului natural), marimea proiectului si natura si magnitudinea impactului potential asupra mediului: categoria A (proiecte care au impact advers asupra mediului semnificativ, adica senzitiv, divers sau fara precedent, care implica stramutarea fortata a populatiei), categoriile B,C si FI. **Proiectele din categoria A necesita, printre altele, consultarea publica, evaluarea hazardului sau riscului si trebuie sa fie comparate cu proiecte alternative fezabile, inclusiv cu situatia „fara proiect”.** **Proiectul RMGC face parte din categoria A.**

- Conservarea **habitatului natural** este esentiala pentru dezvoltarea durabila pe termen lung. IFC cere o abordare cu precautie a managementului resurselor naturale. **IFC nu sprijina proiectele care, in opinia sa, implica o conversie sau degradare semnificativa a**

habitatului natural critic. „Conversia semnificativa” poate include printre altele, minieritul la suprafata.

- **Siguranta barajelor** face parte din preocuparile Bancii Mondiale, deoarece daca un baraj nu functioneaza bine sau se rupe, consecintele sunt foarte grave. Pentru barajele noi de peste 15 metri inaltime (ca cel din proiectul RMGC, de 185 m) Banca cere analiza unui grup de minimum 3 experti independenti. In conditiile terorismului international in crestere, cu siguranta ca barajele vor fi tinte predilecte, care pentru a fi protejate corespunzator, vor necesita bani suplimentari, neprevazuti acum in proiect.

- **Managementul proprietatii culturale**, adica a siturilor cu valoare arheologica etc. (cum este cazul Rosiei Montane) este in atentia Bancii Mondiale in sensul ca politica generala in aceasta directie este „sa sprijine prezervarea” si „sa caute sa evite eliminarea lor”. Inainte de a continua examinarea unui proiect care „prima facie” antreneaza riscul distrugerii proprietatii culturale, staful Bancii trebuie in primul rand sa determine ceea ce se cunoaste despre aspectele de proprietate culturala ale sitului propus de proiect (este consultat guvernul, agentii de profil, ONG-uri sau **departamente din universitati**).

- **Stramutarea fortata** a populatiei ridica in general probleme severe economice, sociale si de mediu in dezvoltarea proiectelor. **Experienta indica faptul ca doar compensarea prin bani este normal inadecvata.** Banca incurajeaza abordarea „teren contra teren” („land for land”), propunand ca terenul primit in schimb sa fie cel putin echivalent cu terenul pierdut. Persoanele stramutate trebuie ajutate sa-si imbunatateasca- sau cel putin sa reconstituie- nivelul de viata precedent, capacitatea de a castiga un venit si nivelurile de productie.

Mentionam ca **Grupul Bancii Mondiale (IFC) a decis in toamna lui 2002 sa se retraga de la negocierile pentru finantarea proiectului RMGC.**

Ne intrebam, in mod natural, daca Agentia Nationala pentru Resurse Minerale (ANRM) (sau Ministerul Industriilor) are directive sau politici similare cu cele ale IFC dupa care sa se ghideze in acordarea licentelor si in aprobarea proiectelor ? Pentru ca logic ar fi sa aiba si sa fie publice. Am intelege si noi cum a obtinut RMGC licentele si cum are 80% din actiuni.

Cert este ca ANRM nu ne-a pus la dispozitie nici o informatie legata de proiect, pe motiv ca totul este secret. Tot ce am aflat este de pe site-urile RMGC si Gabriel Resources. Si am aflat, printre altele, ca pentru Gabriel Resources Ltd. :

- „riscurile de a face afaceri in Romania sunt atenuate de legaturile politice puternice pe care fondatorul si Presedintele lui Gabriel, Domnul V. Frank Timis, le are cu oficialitati din lumea afacerilor si din guvern, ...” (Dr. Peter J. Guest, Gabriel’s 1997 Annual Report, pg. 6).
- „ROMANIA este una din cele mai mari sustinatoare ale minieritului din Europa” („ROMANIA, one of Europe’s strongest pro-mining counties”) (V. Frank Timis, Gabriel’s 2001 Annual Report, pag. 4),
- „desi Rosia Montana nu este un depozit cu concentratie mare de aur, mai important este ca proiectul are un cost foarte mic din cauza ca depozitul are un raport sterilm-inereu foarte mic, din cauza macinarii conventionale simple, a existentei unei infrastructuri bune si a faptului ca zona este defavorizata; in lumea de azi a minieritului aurului, in care costurile cash sunt imense, a avea un astfel de depozit este un mare noroc- este un depozit Trofeu „ („A Trophy Asset”) (Clifford J. Davis, Gabriel’s 2001 Annual Report, pages 6, 12).

- Ovidiu Tender, numit impreuna cu inca doua persoane ca trei noi directori in board la inceputul lui 2002, aduce lui Gabriel relatii adanci suplimentare in Romania („brings us additional depth in Romania”) si expertiza in constructii (V. Frank Timis, Gabriel’s 2001 Annual Report, pg. 3).
- alegerile din 2000 din Romania au reprezentat „schimbari si dezvoltari pozitive”. „Guvernul Social Democratic recent ales face progrese solide” (V. Frank Timis, Gabriel’s 2001 Annual Report, pages. 3-4).
- „scopul nostru ramane simplu: sa continuam agresiv avansarea proiectului, sa creem o crestere substantiala si sa sporim valoarea actionarilor” (V. Frank Timis, Gabriel’s 2001 Annual Report, pg. 4).